

UZASADNIENIE

I. Geneza Porozumienia

Od czasu przyjęcia Europejskiej Konwencji o pomocy prawnej w sprawach karnych z 1959 r.¹⁾ zaszły poważne przemiany w życiu politycznym, społecznym, jak i w sferze gospodarczej państw europejskich. Te ostatnie zmiany dokonały się w znacznej mierze w wyniku procesów towarzyszących budowie tzw. wspólnego rynku Państw Członkowskich Wspólnot Europejskich i wymusiły konieczność liberalizacji przepisów regulujących zasady ruchu osobowego i kontroli granicznej wewnątrz Wspólnoty, do czego przyczyniły się z kolei porozumienia z Schengen: Układ w sprawie stopniowego znoszenia kontroli na wspólnych granicach z dnia 14 czerwca 1985 r. (tzw. Układ z Schengen) i Konwencja wykonawcza do Układu z Schengen z dnia 19 czerwca 1990 r.²⁾, także zawarta w Schengen.

Konsekwencją zniesienia kontroli granicznych był znaczący wzrost przepływu osób, kapitału i towarów między państwami Unii Europejskiej, będący także skutkiem procesu globalizacji. Zniesienie kontroli granicznej wiązało się z koniecznością jednoczesnego zacieśnienia współpracy w dziedzinie zwalczania międzynarodowej przestępczości, której wzrost był możliwy w związku z zaprzestaniem kontroli na granicach zewnętrznych UE.

Z uwagi na istnienie ustanowionej mocą Konwencji w sprawie znoszenia kontroli paszportowej na granicach wewnątrzpaństwowych z dnia 12 lipca 1957 r.³⁾ Nordyckiej Unii Paszportowej, do której należą zarówno Państwa Członkowskie UE (Królestwo Danii, Królestwo Szwecji, Republika Finlandii), jak i pozostające poza tą organizacją Republika Islandii i Królestwo Norwegii, oraz z uwagi na ścisłe związki gospodarcze między tymi dwoma ostatnimi krajami a pozostałymi państwami nordyckimi i innymi ówczesnymi Państwami Członkowskimi Unii Europejskiej⁴⁾ zaszła potrzeba włączenia Republiki Islandii i Królestwa Norwegii w procesy związane ze stosowaniem i dalszym rozwijaniem porozumień z Schengen.

W konsekwencji, w dniu 19 grudnia 1996 r. w Luksemburgu doszło do podpisania umowy między trzynastoma ówczesnymi Państwami Członkowskimi UE – stronami porozumień z Schengen a Republiką Islandii oraz Królestwem Norwegii, w wyniku czego państwa te uzyskały status członków stowarzyszonych w ramach Konwencji⁵⁾, co pozwoliło wszystkim państwom nordyckim na przystąpienie do porozumień z Schengen, pozostając jednocześnie w Nordyckiej Unii Paszportowej⁶⁾.

Traktat Amsterdamski, który wszedł w życie w dniu 1 maja 1999 r., za pomocą protokołów załączonych do poszczególnych instrumentów *acquis* Schengen, dokonał jego integracji z dorobkiem prawnym Unii Europejskiej, co spowodowało, że dalsza współpraca między Państwami Członkowskimi UE w zakresie wynikającym z postanowień porozumień z Schengen była prowadzona w prawnych i instytucjonalnych ramach Unii Europejskiej.

W dniu 18 maja 1999 r. Rada Unii Europejskiej zawarła z Republiką Islandii i Królestwem Norwegii umowę dotyczącą włączenia tych dwóch państw we wprowadzanie w życie, stosowanie i rozwój dorobku Schengen⁷⁾, która weszła w życie w dniu 26 czerwca 2000 r.

Wdrażanie dorobku Schengen i wynikające z tego procesu wzmiankowane wyżej przemiany społeczno-gospodarcze, a także postęp technologiczny, skutkujące m.in. rozwojem i zmianą charakterystyki przestępczości międzynarodowej, zrodziły konieczność dysponowania przez organy wymiaru sprawiedliwości odpowiednimi instrumentami jej zwalczania. Celem sprostania nowym wymogom, niezbędne stało się wypracowanie metod ułatwiających i przyspieszających prowadzenie postępowań karnych, wymagających współpracy transgranicznej, w tym znacznych ułatwień w dziedzinie współdziałania wymiarów sprawiedliwości.

Jednym z instrumentów stanowiących odpowiedź na te wyzwania była Konwencja o pomocy prawnej w sprawach karnych pomiędzy Państwami Członkowskimi Unii Europejskiej⁸⁾, przyjęta przez Radę UE, zgodnie z art. 34 Traktatu o Unii Europejskiej, w dniu 29 maja 2000 r. i tego samego dnia podpisana przez wszystkie ówczesne Państwa Członkowskie.

W dniu 16 października 2001 r. Rada Unii Europejskiej przyjęła Protokół do wymienionej Konwencji⁹⁾.

W art. 28 i 29 Konwencji przewidywała możliwość przystąpienia do niej państw, które staną się członkami Unii Europejskiej już po jej podpisaniu, a także Królestwa Norwegii i Republiki Islandii, jako państw stowarzyszonych w ramach porozumień z Schengen.

Art. 2 ust. 1 Konwencji o pomocy prawnej w sprawach karnych pomiędzy Państwami Członkowskimi Unii Europejskiej określa jej przepisy, które stanowią rozwój dorobku Schengen w rozumieniu wzmiankowanej już umowy z dnia 18 maja 1999 r. Analogiczny przepis został zawarty w art. 15 Protokołu, wskazując, że art. 8 tego aktu także stanowi dorobek Schengen w rozumieniu wskazanej umowy.

W dniu 17 grudnia 2003 r. Rada Unii Europejskiej przyjęła decyzję w sprawie podpisania Umowy między Unią Europejską a Republiką Islandii oraz Królestwem Norwegii dotyczącej stosowania niektórych przepisów Konwencji z dnia 29 maja 2000 roku o pomocy prawnej w sprawach karnych pomiędzy Państwami Członkowskimi Unii Europejskiej oraz Protokołu z 2001 roku do Konwencji¹⁰⁾.

Porozumienie takie zostało podpisane przez przedstawiciela UE oraz ambasadorów Republiki Islandii i Królestwa Norwegii w dniu 19 grudnia 2003 r. i odnosiło się do pozostałych przepisów wymienionej Konwencji i Protokołu, nieuznanych przez wskazane wyżej artykuły tych aktów za normy stanowiące „acquis Schengen”.

II. Potrzeba i cel związania się Porozumieniem

W Akcie dotyczącym warunków przystąpienia Rzeczypospolitej Polskiej (...) do Unii Europejskiej z dnia 16 kwietnia 2003 r. Rzeczpospolita Polska zobowiązała się do związania po akcesji konwencjami z dziedziny wymiaru sprawiedliwości i spraw wewnętrznych, których nie można oddzielić od osiągnięcia celów Traktatu o Unii Europejskiej, a które do dnia przystąpienia zostały otwarte do podpisu przez obecne Państwa Członkowskie, a także do tych, które zostały przygotowane przez Radę zgodnie z tytułem VI

Traktatu o Unii Europejskiej i których przyjęcie Rada zaleciła Państwom Członkowskim.

W wykonaniu tego zobowiązania nieodzowne było m.in. ratyfikowanie przez Rzeczpospolitą Polską Konwencji z dnia 29 maja 2000 roku o pomocy prawnej w sprawach karnych pomiędzy Państwami Członkowskimi Unii Europejskiej oraz Protokołu z 2001 roku do Konwencji.

Po uprzednim wyrażeniu ustawą z dnia 23 lipca 2004 r. zgody przez Parlament¹¹⁾, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej ratyfikował wskazane wyżej

– Konwencję o pomocy prawnej w sprawach karnych pomiędzy Państwami Członkowskimi Unii Europejskiej oraz Protokół do tej Konwencji. Akty te w stosunku do Rzeczypospolitej Polskiej weszły w życie w dniu 26 października 2005 r.

Charakter Porozumienia zawartego między Unią Europejską a Republiką Islandii i Królestwem Norwegii, mającego na celu rozszerzenie zakresu podmiotowego stosowania Konwencji z 2000 roku o pomocy prawnej w sprawach karnych pomiędzy Państwami Członkowskimi Unii Europejskiej oraz Protokołu z 2001 roku do Konwencji w sposób niewykraczający poza postanowienia tych aktów (a także treść wzmiankowanego wyżej art. 29 Konwencji, wskazująca, że twórcy Konwencji zakładali późniejsze objęcie jej postanowieniami także Republiki Islandii i Królestwa Norwegii, jako państw stowarzyszonych z UE, w ramach współpracy opartej na porozumieniach z Schengen), od momentu akcesji naszego państwa do UE rodzi potrzebę związania się tą umową także przez Rzeczpospolitą Polską. Samo Porozumienie nie wskazuje terminu wykonania tego zobowiązania.

Z uwagi na złożenie przez Rzeczpospolitą Polską, na podstawie art. 24 ust. 5 Traktatu o Unii Europejskiej tzw. zastrzeżenia konstytucyjnego do Porozumienia, obecnie niezbędne jest przeprowadzenie procedury ratyfikacyjnej tej umowy międzynarodowej, umożliwiającej jej wdrożenie do krajowego porządku prawnego.

Podstawowym celem związania się przez Rzeczpospolitą Polską Porozumieniem jest uproszczenie dotychczasowych mechanizmów wzajemnej pomocy prawnej, funkcjonujących w stosunkach z Republiką Islandii i Królestwem Norwegii, w stopniu wynikającym z postanowień wymienionych wyżej Konwencji o pomocy prawnej w sprawach karnych pomiędzy Państwami Członkowskimi Unii Europejskiej oraz Protokołu do niej.

W konsekwencji Porozumienie umożliwi, w odniesieniu do współpracy sądowej polskich organów, rozszerzenie o te dwa państwa obszaru, w którym istnieją ramy stworzone przez wskazane akty prawne, zapewniające, jak wspomniano, bardziej efektywną i dostosowaną do współczesnych potrzeb kooperację w sprawach karnych. Podkreślenia wymaga, że regulacje zawarte w Konwencji o pomocy prawnej w sprawach karnych pomiędzy Państwami Członkowskimi Unii Europejskiej oraz Protokole do tej Konwencji znacznie ułatwiają współpracę sądową, w szczególności przez rozwój

i unowocześnienie istniejących już rozwiązań w zakresie pomocy prawnej, rozszerzenie katalogu okoliczności, w jakich można występować z wnioskiem o udzielenie pomocy prawnej, oraz wprowadzenie środków, dzięki którym procedura międzynarodowej pomocy prawnej staje się szybsza, bardziej elastyczna, a w rezultacie bardziej skuteczna.

Z perspektywy ostatnich lat widoczne jest, że związanie się przez Rzeczpospolitą Polską Konwencją umożliwiło włączenie się naszego kraju w nurt ścisłej współpracy prawnej w sprawach karnych między Państwami Członkowskimi UE i uczyniło ją bardziej efektywną, co stanowiło również realizację polskich zobowiązań akcesyjnych, wynikających w szczególności z art. 5 ust. 1 i art. 6 ust. 1 Aktu dotyczącego warunków przystąpienia Rzeczypospolitej Polskiej (...) do Unii Europejskiej z dnia 16 kwietnia 2003 r.

Z oczywistych powodów te same cele przemawiają także za związaniem się przez Rzeczpospolitą Polską przedmiotowym Porozumieniem, co rozszerzy o obszar Republiki Islandii i Królestwa

Norwegii zakres terytorialny funkcjonowania przedstawionej wyżej ściślejszej współpracy, z której Rzeczpospolita Polska korzysta wewnątrz UE.

Realizowanie przedmiotowego Porozumienia stanowić będzie konsekwentną kontynuację procesu zacieśniania wielopłaszczyznowej współpracy między UE a Republiką Islandii i Królestwem Norwegii, wynikającą przede wszystkim ze stosowania i rozwoju dorobku porozumień z Schengen.

W omawianym kontekście, oprócz wskazanych już wyżej umów zawartych między UE a tymi państwami, na szczególną uwagę zasługują jeszcze: Umowa w sprawie kryteriów i mechanizmów ustanowienia odpowiedzialności państwa w zakresie badania wniosków o udzielenie azylu składanych w Państwie Członkowskim, Republice Islandii lub Królestwie Norwegii z dnia 19 stycznia 2001 r. wraz z Protokołem z dnia 29 czerwca 2005 r.¹²⁾ (włączająca Republikę Islandii i Królestwo Norwegii do stosowania rozporządzenia Rady UE 343/2003 z dnia 18 lutego 2003 r. o ustanowieniu kryteriów i mechanizmów określania państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrzenie wniosku azylowego złożonego w jednym z państw członkowskich przez obywatela państwa trzeciego¹³⁾ i korzystania z europejskiej bazy odcisków palców EURODAC), Umowa o współpracy z Europolem z dnia 28 czerwca 2001 r., decyzja Rady 2003/169/WSiSW z dnia 27 lutego 2003 r. określająca, które postanowienia Konwencji z 1995 r. w sprawie uproszczonej procedury ekstradycyjnej między Państwami Członkowskimi UE oraz Konwencji z 1996 r. odnoszącej się do ekstradycji między Państwami Członkowskimi UE stanowią rozwój dorobku Schengen zgodnie z Układem dotyczącym włączenia Republiki Islandii oraz Królestwa Norwegii we wprowadzanie w życie, stosowanie i rozwój dorobku Schengen¹⁴⁾ (włączająca Republikę Islandii i Królestwo Norwegii do stosowania postanowień obu konwencji), oraz Umowa w sprawie procedury przekazywania osób między Państwami Członkowskimi Unii

Europejskiej a Republiką Islandii i Królestwem Norwegii z dnia 27 czerwca 2006 r.¹⁵⁾

III. Zakres przedmiotowy Porozumienia

Porozumienie przewiduje, że – z zastrzeżeniem jego postanowień – w stosunkach między Republiką Islandii i Królestwem Norwegii oraz w stosunkach wzajemnych między każdym z tych państw a Państwami Członkowskimi Unii Europejskiej stosuje się art. 4, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 25 i 26 Konwencji z 2000 r. o pomocy prawnej w sprawach karnych pomiędzy Państwami Członkowskimi Unii Europejskiej, a także

art. 1 i 24, w stopniu, w jakim mają one znaczenie dla wymienionych artykułów (art. 1 ust. 1 Porozumienia).

Bezpośrednie odwołanie się przepisów Porozumienia do norm wskazanej Konwencji wymaga zatem omówienia postanowień tego aktu.

Wskazane przepisy Konwencji, w stosunkach między państwami, które ją wprowadziły w życie, wprowadziły daleko idące zmiany w zakresie dotychczasowych rozwiązań obowiązujących w obszarze międzynarodowej współpracy prawnej w sprawach karnych.

Konwencja nie jest jednak w pełni samodzielnym instrumentem prawnym; jej postanowienia zmierzają do uzupełnienia już istniejących umów międzynarodowych regulujących pomoc prawną w sprawach karnych: Europejskiej Konwencji o pomocy prawnej w sprawach karnych z dnia 20 kwietnia 1959 r. oraz Protokołu dodatkowego do tej Konwencji z dnia 17 marca 1978 r., Konwencji wykonawczej do Układu z Schengen z dnia 19 czerwca 1990 r. (jej przepisów dotyczących współpracy w sprawach karnych) oraz Traktatu Beneluksu z dnia 11 maja 1974 r. (jego przepisów zawartych w rozdziale 2). Konwencja uzupełniła więc część postanowień wskazanych umów międzynarodowych, ułatwiając ich stosowanie, ale także wprowadziła nowe rozwiązania mieszczące się w klasycznej formule pomocy prawnej oraz formy takiej pomocy dotychczas utożsamiane wyłącznie ze współpracą policyjną.

Poniżej przedstawiono najważniejsze postanowienia objętych Porozumieniem przepisów Konwencji z 2000 roku o pomocy prawnej w sprawach karnych pomiędzy Państwami Członkowskimi Unii Europejskiej.

Zgodnie z Konwencją prawo państwa wezwanego nie jest wyłącznie właściwe do wykonywania wniosku (art. 4). Państwo występujące z wnioskiem może bowiem zastrzec, że wykonanie czynności powinno nastąpić zgodnie z jej prawem, a państwo wezwane jest uprawnione do odmowy wykonania takiego wniosku jedynie wówczas, gdy podstawy do odmowy wynikałyby wprost z postanowień Konwencji lub gdy wykonanie wniosku naruszałoby podstawowe zasady jego porządku prawnego. Wykonanie powinno nastąpić w terminach uwzględniających potrzeby i terminy procesowe państwa wzywającego.

Konwencja przewiduje także możliwość zwracania się do innego Państwa Członkowskiego o przekazanie znajdujących się tam przedmiotów pochodzących z przestępstwa, celem ich wydania osobom pokrzywdzonym na terytorium państwa zwracającego się z takim wnioskiem (art. 8).

Konwencja zawiera również przepisy uzupełniające postanowienia Konwencji z 1959 r., dotyczące możliwości tymczasowego przekazywania osób pozbawionych wolności z terytorium państwa, do którego wniosek został skierowany, na terytorium państwa wzywającego, w celu wykonania czynności procesowych z udziałem osoby pozbawionej wolności na potrzeby postępowania prowadzonego w tym ostatnim państwie (art. 9). Zgodnie z tym przepisem państwa mogą zawierać porozumienia regulujące warunki, na jakich przekazanie może nastąpić, w sytuacji kiedy osoba pozbawiona wolności na terytorium państwa wzywającego może być przekazana na terytorium państwa wezwanego, celem przeprowadzenia tam niezbędnych czynności procesowych na potrzeby postępowania karnego, prowadzonego w państwie wzywającym. Przewidziana została możliwość złożenia zastrzeżenia, że wykonanie wniosku przez państwo wezwane będzie uzależnione od zgody osoby, która miałaby być tymczasowo przekazana. Rzeczpospolita Polska skorzystała z możliwości złożenia takiego zastrzeżenia.

Konwencja stwarza także podstawy do wykorzystywania nowych możliwości technicznych do sprawniejszego wykonywania wniosków o udzielanie pomocy prawnej.

W tym zakresie mocą jej art. 10 i 11 wprowadzono możliwość przesłuchiwania świadków i biegłych w formie wideokonferencji oraz konferencji telefonicznej. Wnioski o przesłuchanie w formie wideokonferencji świadka czy biegłego mogą być kierowane, kiedy ich osobisty udział w procesie mającym miejsce w państwie występującym z wnioskiem jest niemożliwy (np. osobiste stawiennictwo narażałoby świadka na poważne niebezpieczeństwo) lub napotyka na istotne trudności (np. wiek świadka, stan zdrowia). Możliwości odmowy wykonania takiego wniosku przez państwo wezwane są bardzo ograniczone. Odmowę można uzasadnić jedynie naruszeniem podstawowych zasad prawa tego państwa lub brakiem wyposażenia technicznego do przeprowadzenia wideokonferencji, przy czym państwo wzywające, za zgodą państwa wezwanego, może dostarczyć niezbędny sprzęt techniczny.

Na przesłuchanie świadka lub biegłego w formie wideokonferencji nie jest wymagana zgoda tych osób. Przesłuchanie jest prowadzone bezpośrednio przez przedstawicieli organu państwa wzywającego i według prawa tego państwa. Z kolei organ państwa wezwanego czuwa nad stroną organizacyjną i prawną przesłuchania (wzywa osoby, które mają być przesłuchane, sprawdza ich tożsamość, uprzedza o odpowiedzialności za składanie fałszywych zeznań; jego przedstawiciel jest obecny podczas przesłuchania i czuwa, aby nie doszło do naruszenia prawa państwa wezwanego, oraz sporządza protokół z przesłuchania, który dokumentuje tryb przeprowadzenia przesłuchania, a nie jego treść). Osoba, która w przesłuchaniu takim złożyła fałszywe zeznania, może odpowiadać karnie w państwie wezwanym.

Konwencja przewiduje również możliwość przesłuchania w formie wideokonferencji podejrzanego lub oskarżonego. Przesłuchanie tego rodzaju może się jednak odbyć jedynie za zgodą takiej osoby. Konwencja przewiduje możliwość złożenia zastrzeżenia, że państwo-strona nie będzie

wykonywać wniosków dotyczących przesłuchania ww. osób w tej formie. Rzeczpospolita Polska złożyła takie zastrzeżenie, a inne kraje mogą w tym zakresie stosować wobec Rzeczypospolitej Polskiej zasadę wzajemności.

Zasady przesłuchania świadków i biegłych w formie telekonferencji są zbliżone do zasad odnoszących się do przesłuchania w formie wideokonferencji. Przesłuchanie w tym trybie jest uzależnione od zgody osób, które mają być przesłuchiwane.

Koszty przesłuchania w opisanych wyżej formach są pokrywane przez państwo wzywające, chyba że państwo wezwane nie będzie wносить o zwrot poniesionych kosztów.

Konwencja zawiera także przepisy regulujące nowe formy współpracy, wykraczające poza klasyczną formułę pomocy prawnej.

Uwzględniając okoliczność, że transgraniczny charakter przestępstw, zwłaszcza związanych z międzynarodową przestępczością zorganizowaną, może wymagać ściślejszej współpracy właściwych organów różnych państw, Konwencja zapewnia również ramy dla tworzenia przez kilka państw wspólnych zespołów śledczych do prowadzenia konkretnych spraw o charakterze międzynarodowym (art. 13).

Współpraca w tej formie pomyślana została jako alternatywa dla pomocy prawnej w jej dotychczas znanym kształcie. Konwencja wprowadza szczegółowe regulacje dotyczące tworzenia takich zespołów. Zgodnie z jej postanowieniami zespoły śledcze mogą być tworzone, na podstawie porozumień zawieranych między właściwymi organami różnych państw, w przypadku poważnych postępowań karnych o charakterze międzynarodowym. Do zespołu takiego działającego na terytorium Państwa Członkowskiego mogą być delegowani funkcjonariusze organów uprawnionych do prowadzenia postępowania karnego z innych państw (funkcjonariusze policji, służby celnej, prokuratorzy). Prawem właściwym rządzącym pracami zespołu jest prawo państwa, na terytorium którego zespół działa. Funkcjonariusze delegowani do zespołu śledczego działającego w innym państwie mogą zwracać się do właściwych organów w swoim państwie macierzystym o wykonanie czynności lub udzielenie

informacji na potrzeby zespołu. Wystąpienia takie zastępują formalne wnioski o udzielenie pomocy prawnej, a przez organy udzielające informacji czy wykonujące określone czynności procesowe powinny być traktowane jak działania w ramach postępowania krajowego.

Art. 14 Konwencji wprowadził możliwość zastosowania w drodze pomocy prawnej specjalnej techniki śledczej określanej jako operacja pod przykryciem, zdefiniowanej w tym przepisie jako działanie agenta w ramach postępowania karnego w sposób tajny lub pod zmienioną tożsamością. Pomoc prawna w tej formie współpracy może być wnioskowana w celu umożliwienia agentowi państwa wzywającego prowadzenia działań na terytorium państwa wezwanego lub w celu delegowania agenta państwa wezwanego do prowadzenia działań na terytorium państwa wzywającego. Wniosek może również dotyczyć tego, aby agent państwa wezwanego prowadził działania na jego terytorium na rzecz państwa wzywającego. Czynności są wykonywane zgodnie z prawem państwa, na którego terytorium operacja ma miejsce. Konwencja przewiduje możliwość złożenia zastrzeżenia o niestosowaniu tego artykułu, przy czym Rzeczpospolita Polska z tego uprawnienia nie skorzystała.

Udział funkcjonariuszy różnych państw w realizacji wyżej przedstawionych zaawansowanych form współpracy, a w konsekwencji wykonywanie przez nich czynności na terytoriach innych państw, wyłoniły potrzebę uregulowania kwestii odpowiedzialności cywilnej i karnej funkcjonariuszy działających poza krajem macierzystym. W zakresie odpowiedzialności karnej za czyny popełnione przez nich i przeciwko nim, Konwencja zrównuje tych funkcjonariuszy z funkcjonariuszami krajowymi (art. 15).

W zakresie odpowiedzialności cywilnej przewiduje natomiast, że za szkody spowodowane przez funkcjonariuszy w innym państwie odpowiada ich państwo macierzyste, z tym że państwo, na terytorium którego szkoda powstała, jest obowiązane wobec osoby poszkodowanej do wypłacenia odszkodowania, a samo ma roszczenie do państwa macierzystego funkcjonariusza o zwrot poniesionych z tego tytułu kosztów (art. 16).

Postęp techniczny umożliwił zawarcie w Konwencji, nieutralonej wcześniej na gruncie pomocy prawnej, formy współpracy polegającej na przechwytywaniu przekazów telekomunikacyjnych (art. 17-22). Sama Konwencja nie definiuje terminu „przekazy telekomunikacyjne”, natomiast w Raporcie wyjaśniającym wskazano, że termin ten należy rozumieć szeroko, jako obejmujący, obok rozmów telefonicznych, również inne formy komunikowania się, takimi sposobami, na jakie pozwalają dostępne rozwiązania techniczne. Obowiązki związane z przechwytywaniem przekazów rozciągają się przy tym także na dostarczanie danych technicznych związanych z przekazem, np. numeru telefonu, z którym realizowano połączenie, informacji o tym, kiedy rozmowa miała miejsce i jak długo trwała itd.

Obok regulacji wykorzystujących klasyczny mechanizm pomocy prawnej, gdzie państwo wzywające występuje do państwa wezwanego z wnioskiem o dokonanie na jego terytorium przechwycenia i zarejestrowania przekazu telekomunikacyjnego i późniejszego przekazania go do dyspozycji państwa wzywającego, pojawiły się zupełnie nowe formy współpracy, wykorzystujące możliwości oferowane przez nowe technologie, a polegające na bezpośrednim przechwytywaniu przez jedno państwo przekazów telekomunikacyjnych, bez pomocy technicznej państwa, z terytorium którego przekaz jest przechwytywany (art. 18 ust. 1 i 2).

W Konwencji zostały uregulowane sytuacje, w których państwo ze względów technicznych nie może dokonywać bezpośredniego przechwytywania przekazów telekomunikacyjnych wychodzących i przychodzących na jego terytorium, oraz sytuacje, kiedy państwo może dokonywać bezpośredniego przechwytywania przekazów telekomunikacyjnych z terytorium innego państwa, na potrzeby swojego postępowania karnego lub potrzeby postępowania karnego, prowadzonego przez inne państwo, bez konieczności pomocy technicznej ze strony państwa, z którego terytorium przekaz pochodzi.

Stosowanie poszczególnych rozwiązań dotyczących przechwytywania przekazów telekomunikacyjnych zostało obwarowane systemem gwarancji

prawnych chroniących prawa jednostki i zapewniających poszanowanie porządku prawnego państw-stron Konwencji. Zgodnie z art. 17 Konwencji organami uprawnionymi do występowania z wnioskiem o wyrażenie zgody na dokonywanie przechwytywania są organy sądowe, przy czym dopuszczalne jest wskazanie przez państwa innych organów jako właściwych do występowania z takim wnioskiem (państwa wskazały te organy w trybie oświadczenia przewidzianego w art. 24 ust. 1 lit. b). Konwencja zastrzega także, że przechwytywanie przekazów telekomunikacyjnych jest dopuszczalne wyłącznie na potrzeby postępowania karnego (art. 18 ust. 1, art. 19 ust. 1 oraz art. 20 ust. 1) i uzależnione od zgody państwa wezwanego (względnie zawiadamianego, gdy przechwytywanie nie wymaga pomocy technicznej ze strony tego państwa). Przesądza również właściwość prawa wewnętrznego państwa wezwanego w zakresie określania przesłanek dopuszczalności przechwytywania przekazów telekomunikacyjnych.

Koszty ponoszone w trakcie realizacji przechwytywania obciążają państwo wzywające (art. 21).

Na mocy art. 22 Konwencji istnieje możliwość zawierania między państwami porozumień dwustronnych mających na celu ułatwienie i poprawę wykorzystywania obecnych i przyszłych technologii telekomunikacyjnych.

Konwencja nałożyła ponadto obowiązek złożenia przez państwa oświadczeń dotyczących wyznaczania organów właściwych do wykonywania określonych czynności w ramach Konwencji (art. 24). Konwencja przewidziała także możliwość złożenia zastrzeżeń, ale tylko w przypadkach ściśle określonych w jej treści (art. 25). W zakresie przepisów Konwencji, do których odwołuje się Porozumienie, chodzi o zastrzeżenia, o których mowa we wspomnianych wyżej – art. 9 ust. 6, art. 10 ust. 9, art. 14 ust. 4, a także w art. 18 ust. 7.

Z kolei na podstawie art. 2 Konwencji, jej postanowienia wynikające z art. 3, 5, 6, 7, 12 i 23 oraz postanowienia art. 15 i 16 – w zakresie, w jakim odnoszą się do artykułów wymienionych wyżej – stanowią środki zmieniające lub rozwijające postanowienia wskazane w Załączniku A do, powoływanej już wyżej, Umowy zawartej przez Radę UE i Republikę Islandii

oraz Królestwo Norwegii dotyczącej włączenia tych dwóch państw we wdrożenie, stosowanie i rozwój dorobku Schengen, co umożliwiło stosowanie tych przepisów w stosunkach z tymi dwoma państwami, w trybie niezwiązanym z zawarciem przedmiotowego Porozumienia.

W uzupełnieniu do przedstawionych wyżej informacji odnoszących się do treści Konwencji wskazać jednak należy, że art. 3 Konwencji rozszerza zakres przedmiotowy współpracy na sprawy, w których ściganie należy do właściwości organów administracyjnych, jeżeli istnieje możliwość odwołania się do sądu od decyzji takich organów. Pozwala również na stosowanie wzajemnej pomocy w sprawach dotyczących odpowiedzialności osób prawnych za przestępstwa.

Na mocy art. 5 Konwencji przewiduje także dalsze uproszczenie procedury doręczania dokumentów procesowych osobom przebywającym na terytoriach innych Państw Członkowskich. Zrezygnowano w tym zakresie z pośrednictwa organów sądowych, wprowadzając jako zasadę przekazywanie tego rodzaju dokumentów drogą pocztową.

Ponadto art. 6 Konwencji wprowadził, jako zasadę, bezpośrednie przekazywanie wniosków o pomoc prawną między organami sądowymi, przewidując również możliwość bezpośredniego przekazywania takich wniosków między organami sądowymi a organami administracyjnymi (Rzeczpospolita Polska nie złożyła oświadczenia o rezygnacji z możliwości wykorzystywania bezpośredniego przekazywania wniosków między organami sądowymi i pozasądowymi). Wyjątek od tej zasady, w postaci obligatoryjnego przekazywania dokumentów za pośrednictwem organów centralnych, dotyczy jedynie wniosków w przedmiocie tymczasowego przekazywania osób pozbawionych wolności oraz informacji o skazaniach. Wnioski mogą być przekazywane także faksem lub pocztą elektroniczną.

W celu usprawnienia współpracy art. 7 Konwencji przewiduje również możliwość przekazywania przez państwa z własnej inicjatywy informacji mogących przyczynić się w innym Państwie Członkowskim do wszczęcia postępowania karnego lub dostarczyć nowych dowodów do już prowadzonego postępowania karnego.

Z kolei art. 12 Konwencji reguluje stosowanie w toku współpracy specjalnej techniki śledczej określanej jako dostawa niejawnie nadzorowana. Konwencja nie zdefiniowała tej techniki ani nie wprowadziła żadnych szczegółowych regulacji jej dotyczących, odwołując się w tym zakresie do prawa krajowego. Formułuje ona jedynie ogólne zobowiązanie zapewnienia przez Państwo Członkowskie, na wniosek innego Państwa Członkowskiego i w konkretnych sprawach, możliwości prowadzenia na swoim terytorium dostaw niejawnie nadzorowanych w przypadku przestępstw, które mogą stanowić podstawę ekstradycji. Oznacza to bardzo szeroki zakres przedmiotowy stosowania tej techniki, znacznie szerszy niż ten, który przewidywała w art. 73 Konwencja wykonawcza do Układu z Schengen, gdzie możliwość stosowania dostawy niejawnie nadzorowanej ograniczała się do przestępstw związanych z nielegalnym obrotem narkotykami i substancjami psychotropowymi. Art. 2 Konwencji uchylił postanowienia m.in. art. 73 Konwencji wykonawczej do Układu z Schengen.

Art. 23 Konwencji reguluje natomiast zagadnienia związane z wykorzystaniem danych osobowych uzyskanych w wyniku wykonywania wniosków o pomoc prawną. Dane te pozostają pod ochroną prawa i mogą być wykorzystywane wyłącznie do celów określonych w Konwencji.

Porozumienie przewiduje także, że – bez uszczerbku dla jego postanowień – w stosunkach między Republiką Islandii i Królestwem Norwegii oraz w stosunkach wzajemnych między każdym z tych państw a Państwami Członkowskimi Unii Europejskiej stosuje się art. 1 (ust. 1-5), 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 11 i 12 Protokołu z 2001 roku do Konwencji z dnia 29 maja 2000 roku o pomocy prawnej w sprawach karnych pomiędzy Państwami Członkowskimi Unii Europejskiej (art. 1 ust. 2 Porozumienia).

Celem przyjęcia Protokołu była poprawa efektywności współpracy prawnej Państw Członkowskich Unii Europejskiej w zakresie zwalczania przestępczości – w tym zwłaszcza zorganizowanej i finansowej, a także procederu prania pieniędzy. Osiągnięciu tego celu służyć miały m.in. zastosowanie procedur ułatwiających wymianę informacji w zakresie danych przecho-

wywanych na rachunkach bankowych oraz przepływów finansowych między nimi.

Protokół zobowiązał Państwa Członkowskie do wprowadzenia odpowiednich instrumentów prawnych umożliwiających realizację wniosków o pomoc prawną, w zakresie danych dotyczących rachunków prowadzonych przez banki, mające swoją siedzibę na terytorium państwa wezwanego.

Dla realizacji przedstawionego celu przepisy Protokołu określiły zakres współpracy Państw Członkowskich w realizacji wniosków o pomoc prawną, dotyczących zarówno udzielania informacji o rachunkach bankowych oraz podmiotach do nich uprawnionych (art. 1), jak i danych o transakcjach dokonywanych z wykorzystaniem rachunków bankowych (art. 2).

Zatem dane, które zgodnie z postanowieniami Protokołu mają być przekazywane państwu wzywającemu, obejmują zarówno te o charakterze statycznym – wskazane w art. 1 (numer rachunku, jego rodzaj, bank, gdzie jest on prowadzony, dane posiadaczy rachunków i osób upoważnionych do rachunków itd.), jak i informacje o charakterze dynamicznym – określone przez art. 2 (operacje dokonywane na rachunkach, przepływy między rachunkami itd.).

Zgodnie z treścią Protokołu warunkiem żądania powyższych danych jest aktualne prowadzenie postępowania karnego w sprawie, przez organy ścigania państwa wzywającego.

Państwo to powinno wykazać, że żądana informacja ma istotne znaczenie z punktu widzenia prowadzonego postępowania, wyjaśnić, na jakiej podstawie domniemywa, że bank mający swoją siedzibę w państwie wezwanym posiada żądane dane, oraz załączyć wszystkie informacje mogące ułatwić wykonanie wniosku.

Państwu wezwanemu pozostawia się możliwość uzależnienia wykonania wniosku od spełnienia przesłanek wymaganych do dokonania przeszukania i zatrzymania rzeczy, zgodnie z jego prawem wewnętrznym.

W zakresie danych statycznych państwo wezwane ma obowiązek wykonania wniosku o pomoc prawną, jeżeli postępowanie karne prowadzone w państwie wzywającym obejmuje:

- przestępstwa zagrożone karą pozbawienia wolności lub aresztu, w wymiarze co najmniej czterech lat w państwie wzywającym i co najmniej dwóch lat w państwie wezwanym,
- przestępstwa określone w art. 2 Konwencji z dnia 26 lipca 1995 r. w sprawie ustanowienia Europejskiego Urzędu Policji – Konwencja o Europolu¹⁶⁾ (terroryzm, handel narkotykami, handel materiałami rozszczepialnymi i substancjami radioaktywnymi, przemyt ludzi przez granicę, handel ludźmi, przestępstwa drogowe, przestępstwa przeciwko życiu, zdrowiu, wolności lub mieniu popełnione w związku z działalnością terrorystyczną, pranie pieniędzy dokonane w związku z tymi przestępstwami lub przestępstwami podobnymi) lub w Załączniku do tej Konwencji (zabójstwo, ciężkie uszkodzenie ciała, nielegalny handel organami i tkankami ludzkimi, kidnaping, bezprawne pozbawienie wolności i wzięcie zakładnika, rasizm i ksenofobia, rozbój popełniony w zorganizowanej grupie, nielegalny handel dobrami kultury, w tym antykami i dziełami sztuki, oszustwo, reketering i inne wymuszenie, podrabianie produktów – piractwo, fałszowanie dokumentów urzędowych i handel nimi, fałszowanie pieniędzy i innych środków płatniczych, przestępstwa komputerowe, korupcja, nielegalny handel bronią, amunicją i materiałami wybuchowymi, nielegalny handel zagrożonymi gatunkami zwierząt, roślin i ich odmian, przestępstwa przeciwko środowisku, nielegalny handel substancjami hormonalnymi i innymi promotorami wzrostu),
- przestępstwa nieobjęte Konwencją o Europolu, a ujęte w Konwencji o Ochronie Interesów Finansowych Wspólnot Europejskich z dnia 26 lipca 1995 r.¹⁷⁾, Protokole do niej z dnia 27 września 1996 r.¹⁸⁾ lub Drugim Protokole z dnia 19 czerwca 1997 r.¹⁹⁾ (m.in. oszustwo, fałszowanie dokumentów, korupcja, pranie pieniędzy, inne przestępstwa objęte listą Konwencji o Europolu).

W zakresie danych o charakterze dynamicznym państwa-strony zostały zobligowane do zapewnienia realizacji wniosków o pomoc prawną, dotyczących uzyskania od banków danych o operacjach dokonywanych na wskazanych rachunkach bankowych w określonych we wniosku ramach czasowych. Obowiązek ten dotyczy także wszelkich informacji związanych z rachunkami bankowymi, z których złożono dyspozycje i dokonano operacji, oraz z tymi, na które je dokonano. W przeciwieństwie do art. 1, art. 2 nie zawiera żadnych ograniczeń przedmiotowych i odnosi się do postępowań o jakiegokolwiek przestępstwo. Protokół nałożył również na państwa-strony

(w art. 3) obowiązek zapewnienia możliwości prowadzenia bieżącego monitoringu transakcji bankowych na wniosek państwa wzywającego. Wniosek w tym zakresie powinien wskazywać okres, w jakim monitoring ma być prowadzony, oraz rachunki, które należy poddać obserwacji. Państwo wzywające powinno być na bieżąco informowane o przebiegu czynności. Monitorowanie odbywa się na podstawie decyzji właściwego organu państwa wezwanego oraz na podstawie jego procedur krajowych.

Art. 4 Protokołu zobowiązuje Państwa Członkowskie do zapewnienia poufności przeprowadzanych czynności sprawdzających, dotyczących rachunków bankowych i operacji na nich dokonywanych.

Z kolei art. 5 ustanowił obowiązek wzajemnego informowania się Państw Członkowskich o możliwości rozszerzenia zakresu wniosku o pomoc prawną, zaś art. 6 zezwala na realizację dodatkowych wniosków o pomoc prawną. W zakresie takich wniosków o przekazanie danych dotyczących rachunków bankowych przewidziano znaczne odformalizowanie procedury.

Na mocy postanowienia art. 7 Protokół zabrania powoływania się na tajemnicę bankową (ustanowioną na podstawie regulacji krajowych państw-stron) jako podstawę odmowy wykonania wniosku o pomoc prawną.

Zgodnie z treścią art. 8 i 9 Protokołu takiej podstawy nie może również stanowić powołanie się – odpowiednio – na finansowy lub polityczny charakter czynu.

Z pierwszego z tych przepisów wynika, że państwo wezwane nie może odmówić wykonania wniosku jedynie z uwagi na fakt, że żądanie dotyczy przestępstwa skarbowego. Jeżeli państwo to uzależnia wykonanie wniosku od zaistnienia podwójnej karalności – zasada ta ma się również odnosić do przestępstw skarbowych. W zakresie tych przestępstw nie można jednak odmówić wykonania wniosku z powołaniem się na brak podwójnej karalności z tego powodu, że prawo państwa wezwanego przewiduje inny podatek, cło lub też nie zawiera przepisów podatkowych, celnych, walutowych tego samego rodzaju co prawo państwa wzywającego.

Natomiast w art. 9 Protokół zakazuje traktowania jakichkolwiek czynów, których dotyczą wnioski Państw Członkowskich, jako przestępstw politycznych, przestępstw z nimi związanych lub przestępstw popełnionych z motywów politycznych. Zezwolono jednocześnie na składanie przez państwa-strony oświadczeń co do zakresu stosowania tego przepisu, pozwalając na określenie przez nie katalogu przestępstw traktowanych jako polityczne (ust. 2). Protokół wskazuje jednak, że nie będą traktowane jako polityczne przestępstwa terrorystyczne ujęte w art. 1 i 2 Europejskiej Konwencji o Zwalczeniu Terroryzmu z dnia 27 stycznia 1977 r.²⁰⁾ (wzięcie zakładnika, posłużenie się bronią palną i materiałami wybuchowymi, stosowanie przemocy przeciwko życiu, wolności lub sprowadzenie niebezpieczeństwa powszechnego dla życia ludzkiego) oraz pomocnictwo do takich przestępstw, a także czyny polegające na zakładaniu związków przestępczych w rozumieniu art. 3 ust. 4 Konwencji z dnia 27 września 1996 r. o ekstradycji między Państwami Członkowskimi Unii Europejskiej²¹⁾ mających na celu popełnienie jednego lub więcej przestępstw określonych w art. 1 i 2 wzmiankowanej Europejskiej Konwencji o Zwalczeniu Terroryzmu z dnia 27 stycznia 1977 r.

Tryb rozstrzygania sporów między Państwami Członkowskimi, powstałych na tle wykonywania wniosku o pomoc prawną na podstawie Protokołu, jest określony w art. 10 Protokołu.

W przypadku odmowy wykonania wniosku oraz niemożności wypracowania w tym zakresie kompromisu przez państwo wzywające i państwo wezwane,

uzasadnioną decyzję o odmowie przekazuje się Radzie UE, która dokonuje oceny funkcjonowania mechanizmu współpracy prawnej między stronami. Państwa mogą też poinformować o zaistniałym problemie Eurojust, który powinien zaproponować jego praktyczne rozwiązanie.

Na podstawie art. 15 Protokołu jego postanowienia wynikające z przedstawionego wyżej art. 8 stanowią środki zmieniające lub rozwijające postanowienia wskazane w Załączniku A do Umowy zawartej przez Radę UE i Republikę Islandii oraz Królestwo Norwegii dotyczącej włączenia tych dwóch państw we wdrożenie, stosowanie i rozwój dorobku Schengen (analogicznie do przepisu zawartego w omówionym wyżej art. 2 Konwencji).

Powracając do omawiania bezpośrednio przepisów Porozumienia między Unią Europejską a Republiką Islandii oraz Królestwem Norwegii w sprawie stosowania niektórych postanowień Konwencji z dnia 29 maja 2000 roku o pomocy prawnej w sprawach karnych pomiędzy Państwami Członkowskimi Unii Europejskiej oraz Protokołu z 2001 roku do Konwencji wskazać należy, że jego art. 1 ust. 3 stanowi, że deklaracje Państw Członkowskich złożone do Konwencji oraz Protokołu będą stosowane także w stosunkach między Republiką Islandii a Królestwem Norwegii, a zatem nie ma obecnie potrzeby składania przez Rzeczpospolitą Polską takich deklaracji, odnoszących się do relacji z tymi dwoma państwami.

Na mocy art. 2 Porozumienia jego strony zostały zobowiązane do stałego śledzenia rozwoju orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich oraz orzecznictwa właściwych sądów Republiki Islandii i Królestwa Norwegii, odnoszącego się do postanowień konwencyjnych będących przedmiotem Porozumienia oraz stworzenia mechanizmu wzajemnego przekazywania tego orzecznictwa.

Na podstawie ust. 2 tego przepisu Republika Islandii i Królestwo Norwegii są upoważnione do przedłożenia Trybunałowi Sprawiedliwości memoriałów lub uwag na piśmie w przypadkach wystąpienia przez sąd Państwa Członkowskiego do tego Trybunału z wnioskiem o wydanie orzeczenia wstępnego, dotyczącego wykładni postanowień Konwencji i Protokołu, określonych w przedstawionym wyżej art. 1 Porozumienia.

W oparciu o art. 3 Porozumienia w przypadku odrzucenia wniosku o pomoc prawną Królestwo Norwegii lub Republika Islandii mogą wystąpić do zwracającego wniosek Państwa Członkowskiego o zgłoszenie Eurojust napotkanych problemów dotyczących wykonania wniosku, w celu znalezienia praktycznego rozwiązania problemu.

Z kolei zgodnie z treścią art. 4 Porozumienia wszelki spór między Republiką Islandii lub Królestwem Norwegii a Państwem Członkowskim UE, dotyczący wykładni lub stosowania Porozumienia albo jakichkolwiek postanowień określonych w jego art. 1, strona sporu może w terminie sześciu miesięcy przekazać do rozpatrzenia na posiedzeniu przedstawicieli rządów Państw Członkowskich UE oraz Republiki Islandii i Królestwa Norwegii.

Art. 5 przewiduje, że nie później niż 5 lat od dnia wejścia w życie Porozumienia strony dokonają „przeгляdu” Porozumienia, ze szczególnym uwzględnieniem jego praktycznego wykonania, wykładni i rozwoju.

Na mocy art. 6 ust. 3, w odniesieniu do odpowiednich postanowień Konwencji o pomocy prawnej w sprawach karnych pomiędzy Państwami Członkowskimi Unii Europejskiej, Porozumienie wchodzi w życie pierwszego dnia trzeciego miesiąca następującego po dniu, w którym Sekretarz Generalny Rady Unii Europejskiej stwierdzi, że zostały spełnione wszelkie wymogi formalne dotyczące wyrażenia zgody przez Umawiające się Strony Porozumienia lub w dniu wejścia w życie wymienionej Konwencji o pomocy prawnej w sprawach karnych pomiędzy Państwami Członkowskimi Unii Europejskiej, zgodnie z art. 27 ust. 3 Konwencji, jeżeli jest to data późniejsza.

W nawiązaniu do wzmiankowanego spełnienia wymogów formalnych wskazać należy, że na podstawie art. 24 ust. 5 Traktatu o Unii Europejskiej zastrzeżenia konstytucyjne (warunek uprzedniego spełnienia wymaganych prawem krajowym procedur konstytucyjnych poszczególnych państw dla związania się umową międzynarodową) złożyły następujące Państwa Członkowskie UE: Królestwo Belgii, Republika Cypryjska, Republika Czeska, Republika Federalna Niemiec, Królestwo Danii, Królestwo Hiszpanii, Zjednoczone Królestwo Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej,

Republika Węgierska, Republika Włoska, Irlandia, Republika Litewska, Wielkie Księstwo Luksemburga, Republika Łotewska, Republika Maltańska, Królestwo Niderlandów, Rzeczpospolita Polska, Republika Portugalska, Królestwo Szwecji, Republika Finlandii, Republika Słowenii i Republika Słowacka.

W odniesieniu do odpowiednich postanowień Konwencji o pomocy prawnej w sprawach karnych pomiędzy Państwami Członkowskimi Unii Europejskiej wejście w życie Porozumienia skutkuje koniecznością realizacji praw i obowiązków ustanowionych jej przepisami, w stosunkach między Republiką Islandii i Królestwem Norwegii oraz między Republiką Islandii, Królestwem Norwegii i tymi Państwami Członkowskimi UE, wobec których Konwencja o pomocy prawnej w sprawach karnych pomiędzy Państwami Członkowskimi Unii Europejskiej weszła w życie.

Według stanu na dzień 13 lutego 2007 r. Konwencja weszła w życie w Republice Austrii, Królestwie Belgii, Republice Bułgarii, Republice Cypryjskiej, Republice Czeskiej, Republice Federalnej Niemiec, Królestwie Danii, Republice Estońskiej, Królestwie Hiszpanii, Republice Francuskiej, Zjednoczonym Królestwie Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej, Republice Węgierskiej, Republice Litewskiej, Republice Łotewskiej, Królestwie Niderlandów, Rzeczypospolitej Polskiej, Republice Portugalskiej, Rumunii, Królestwie Szwecji, Republice Finlandii, Republice Słowenii i Republice Słowackiej.

Z kolei w stosunku do odpowiednich postanowień wymienionego wyżej Protokołu do Konwencji o pomocy prawnej w sprawach karnych pomiędzy Państwami Członkowskimi Unii Europejskiej, w oparciu o art. 6 ust. 4 Porozumienia, wchodzi ono w życie pierwszego dnia trzeciego miesiąca następującego po dniu, w którym Sekretarz Generalny Rady Unii Europejskiej stwierdzi, że zostały spełnione wszelkie wymogi formalne dotyczące wyrażenia zgody przez Umawiające się Strony Porozumienia lub w dniu wejścia w życie Protokołu do Konwencji o pomocy prawnej w sprawach karnych pomiędzy Państwami Członkowskimi Unii Europejskiej, zgodnie z art. 13 ust. 3 Protokołu, jeżeli jest to data późniejsza.

Także w odniesieniu do odpowiednich postanowień ww. Protokołu, wejście w życie Porozumienia umożliwia realizację praw i obowiązków ustanowionych przepisami tego Protokołu, w stosunkach między Republiką Islandii i Królestwem Norwegii oraz między Republiką Islandii, Królestwem Norwegii i tymi Państwami Członkowskimi UE, wobec których Protokół ten wszedł w życie.

Protokół wszedł obecnie²²⁾ w życie Republice Austrii, Królestwie Belgii, Republice Cypryjskiej, Republice Czeskiej, Republice Federalnej Niemiec, Królestwie Danii, Królestwie Hiszpanii, Republice Francuskiej, Zjednoczonym Królestwie Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej, Republice Węgierskiej, Republice Litewskiej, Republice Łotewskiej, Królestwie Niderlandów, Rzeczypospolitej Polskiej, Republice Portugalskiej, Królestwie Szwecji, Republice Finlandii, Republice Słowenii i Republice Słowackiej.

Na podstawie art. 6 ust. 6 Porozumienie stosuje się wyłącznie do procedur pomocy prawnej wszczętych po dniu powstania praw i obowiązków, określonym w przedstawiony wyżej sposób.

Art. 7 Porozumienia stanowi, że przystąpienie nowych Państw Członkowskich Unii Europejskiej do Konwencji o pomocy prawnej w sprawach karnych pomiędzy Państwami Członkowskimi Unii Europejskiej lub Protokołu do Konwencji ustanawia prawa i obowiązki na mocy tego Porozumienia między tymi nowymi Państwami Członkowskimi oraz Republiką Islandii i Królestwem Norwegii.

Zgodnie z treścią art. 8 Porozumienia istnieje możliwość jego wypowiedzenia przez strony, a w przypadku wypowiedzenia przez Republikę Islandii lub Królestwo Norwegii Porozumienie pozostaje w mocy między Unią Europejską a tym państwem, w stosunku do którego nie zostało ono wypowiedziane.

Wypowiedzenie staje się skuteczne od dnia upływu sześciu miesięcy po przedłożeniu notyfikacji wypowiedzenia, a będące wówczas w toku procedury wykonania wniosków o pomoc prawną zostają zakończone zgodnie z postanowieniami Porozumienia.

Na mocy ust. 3 tego przepisu wypowiedzenie Porozumienia automatycznie następuje również w sytuacji wypowiedzenia przedstawionej wyżej Umowy z dnia 18 maja 1999 r., dotyczącej włączenia wymienionych dwóch państw we wprowadzanie w życie, stosowanie i rozwój dorobku Schengen.

Depozytariuszem Porozumienia jest Sekretarz Generalny Rady Unii Europejskiej (art. 9).

IV. Postanowienia Porozumienia (i przepisów konwencyjnych, do których odwołuje się) a prawo polskie

Związanie się przez Rzeczpospolitą Polską postanowieniami Porozumienia nie będzie łączyło się z koniecznością wprowadzenia zmian do prawa polskiego, albowiem samo Porozumienie nie nakłada nowych zobowiązań, wykraczających poza postanowienia Konwencji o pomocy prawnej w sprawach karnych pomiędzy Państwami Członkowskimi Unii Europejskiej oraz Protokołu do tej Konwencji. Skutkiem przystąpienia do tego Porozumienia będzie jedynie rozszerzenie terytorialnego zakresu obowiązywania przepisów tych aktów prawnych i ich stosowanie przez polskie organy nie tylko w stosunkach z tymi Państwami Członkowskimi UE, które przystąpiły do wymienionych aktów konwencyjnych, ale także we wzajemnych relacjach z Republiką Islandii i Królestwem Norwegii.

Ponadto znaczna część postanowień Konwencji i Protokołu ma charakter samowykonalny, umożliwiający, zgodnie z art. 91 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, bezpośrednie stosowanie przepisów tych aktów (z uwzględnieniem oświadczeń i zastrzeżeń zgłoszonych do Konwencji, które będą miały zastosowanie także w odniesieniu do Republiki Islandii i Królestwa Norwegii, z zachowaniem zasady wzajemności), w związku z czym już na etapie ratyfikacji Konwencji i Protokołu nie było w zakresie tych przepisów potrzeby dokonywania transpozycji ich norm do prawa krajowego.

Brak konieczności przeprowadzenia dostosowawczych zmian legislacyjnych jest także konsekwencją szeregu nowelizacji dokonanych już wcześniej

w prawie polskim, zarówno w okresie bezpośrednio poprzedzającym ratyfikację Konwencji i Protokołu, jak i w latach wcześniejszych.

Stosowanie postanowień Porozumienia (i jednocześnie wskazanych norm Konwencji i Protokołu, do których Porozumienie się odwołuje) zapewniają zatem w głównej mierze same przepisy tych aktów prawa Unii Europejskiej, stosowane w polskiej procedurze karnej bezpośrednio (zgodnie z art. 615 § 1 K.p.k.), a ponadto znowelizowane w ostatnich latach regulacje polskiego prawa wewnętrznego, a w szczególności: Kodeksu postępowania karnego, Kodeksu karnego, ustawy z dnia 28 października 2002 r. o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary²³⁾, ustawy

z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji²⁴⁾, ustawy z dnia 24 lipca 1999 r. o służbie celnej²⁵⁾, zmienionej ustawą z dnia 19 marca 2004 r. – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo celne²⁶⁾, ustawy z dnia 16 lipca 2004 r. – Prawo telekomunikacyjne²⁷⁾, ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe²⁸⁾ oraz ustawy z dnia 22 stycznia 1999 r. o ochronie informacji niejawnych²⁹⁾.

W tym kontekście, w zakresie odnoszącym się do zobowiązań wynikających z Konwencji z dnia 29 maja 2000 roku o pomocy prawnej w sprawach karnych pomiędzy Państwami Członkowskimi Unii Europejskiej, wskazać należy np. na zmiany w prawie polskim wprowadzone ustawą o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary. Przepisy tej ustawy umożliwiają wykonywanie wniosków o pomoc prawną w sprawach dotyczących odpowiedzialności osób prawnych, w tym wniosków pochodzących od właściwych organów pozasądowych.

Z tego punktu widzenia ważne były także nowelizacje Kodeksu postępowania karnego: z dnia 10 stycznia 2003 r., w wyniku której dodano art. 589a K.p.k.³⁰⁾, określający zasady postępowania z osobami pozbawionymi wolności na terytorium państwa obcego, które zostały tymczasowo wydane w celu złożenia zeznań, oraz nowelizacja z dnia 16 kwietnia 2004 r.³¹⁾, dodająca nowe przepisy, oznaczone numerami od 589b do 589f, regulujące kwestie związane z funkcjonowaniem wspólnych zespołów śledczych.

Te ostatnie przepisy stanowią implementację do prawa polskiego postanowień decyzji ramowej z dnia 13 czerwca 2002 r. o wspólnych zespołach śledczych, której regulacje prawne są w zasadzie tożsame z rozwiązaniami zawartymi w Konwencji o pomocy prawnej w sprawach karnych pomiędzy Państwami Członkowskimi Unii Europejskiej oraz Protokole do tej Konwencji. W odniesieniu do Konwencji wskazane przepisy będą miały zastosowanie wszędzie tam, gdzie jest konieczne dopełnienie samowystarczalnych norm konwencyjnych przez prawo wewnętrzne. Przedmiotowe regulacje pozostawiają też państwom dużą elastyczność w kształtowaniu tej formy współpracy przez umożliwienie im zawierania porozumień dla konkretnych spraw.

Natomiast od dawna prawu polskiemu znana jest zasada subsydiarności w stosowaniu prawa, w odniesieniu do wniosków państw obcych o pomoc prawną w sprawach karnych (art. 588 § 4 K.p.k.), w związku z czym nie ma przeszkód prawnych do wykonywania czynności w ramach pomocy prawnej, zgodnie z prawem strony wzywającej.

Z kolei przyjęcie w prawie polskim, także w wyniku wskazanej wyżej nowelizacji Kodeksu postępowania karnego z dnia 10 stycznia 2003 r., przepisu o dopuszczalności prowadzenia przesłuchania świadka na odległość przy użyciu urządzeń technicznych (art. 177 § 1a K.p.k.), w połączeniu z możliwością bezpośredniego stosowania zawartych w Konwencji przepisów dotyczących przesłuchań świadków i biegłych w formie wideokonferencji i telekonferencji, tworzy dostateczne ramy prawne do wykonywania wniosków o udzielenie pomocy prawnej w tej właśnie formie.

Prawo polskie przewiduje już możliwość wykorzystywania specjalnych technik śledczych w postaci dostawy niejawnie nadzorowanej i operacji pod przykryciem przez niektóre organy uprawnione do prowadzenia postępowania karnego. Specjalne techniki śledcze mają charakter instytucji pozakodeksowych i zostały uregulowane w odrębnych przepisach ustrojowo-kompetencyjnych, dotyczących niektórych organów uprawnionych do prowadzenia postępowania karnego.

Nie ma także potrzeby dokonywania zmian dostosowawczych w związku z przepisami Konwencji kształtującymi wspólne zasady odpowiedzialności karnej i cywilnej funkcjonariuszy, działających na terytorium innego państwa, przy wykonywaniu współpracy w ramach opisanych wyżej specjalnych technik śledczych (określonych w art. 12, 13 i 14 Konwencji). Nowelizacją Kodeksu karnego z dnia 13 czerwca 2003 r.³²⁾ została wprowadzona zmiana art. 115 § 19 K.k., definiującego pojęcie osoby pełniące funkcję publiczną, zrównująca faktycznie funkcjonariusza zagranicznego, którego obowiązki zostały określone w wiążącej Rzeczpospolitą Polską umowie międzynarodowej, z funkcjonariuszem polskim. W rezultacie zasady odpowiedzialności karnej za przestępstwa popełnione przez funkcjonariusza zagranicznego, o którym mowa wyżej, jak i za przestępstwa popełnione przeciwko takiemu funkcjonariuszowi są analogiczne jak w przypadku funkcjonariusza polskiego. Jeżeli chodzi o odpowiedzialność cywilną, to stosowne uregulowanie jest zawarte obecnie w art. 589f K.p.k., wprowadzonym wyżej wymienioną nowelizacją z dnia 16 kwietnia 2004 r.

Również wykonywanie postanowień dotyczących przechwytywania przekazów telekomunikacyjnych nie będzie łączyło się z koniecznością wprowadzania zmian do prawa wewnętrznego. Jest to wynik samowystarczalnego charakteru części regulacji Konwencji, jak również regulacji już przyjętych w prawie polskim. Podstawowe przepisy prawa polskiego, dzięki którym będzie możliwe wykonywanie postanowień Konwencji w tym zakresie, to: rozdział 26 Kodeksu postępowania karnego, ustawa z dnia 16 lipca 2004 r. – Prawo telekomunikacyjne wraz z rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 24 czerwca 2003 r. w sprawie sposobu technicznego przygotowania sieci służących do przekazywania informacji, do kontroli przekazów informacji oraz sposobu dokonywania, rejestracji, przechowywania, odtwarzania i niszczenia zapisów z kontrolowanych przekazów³³⁾, a także ustawa z dnia 22 stycznia 1999 r. o ochronie informacji niejawnych. Ponadto zastosowanie będzie mieć regulacja zawarta w nowym art. 218a K.p.k., wprowadzona przez kolejną nowelizację tego kodeksu z dnia 19 lutego 2004 r., nakładająca na urzędy, instytucje i podmioty prowadzące działalność telekomunikacyjną

obowiązek zabezpieczania na żądanie sądu lub prokuratora danych informatycznych przechowywanych w urządzeniach zawierających te dane oraz związane z ww. regulacją rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobu technicznego przygotowania systemów i sieci służących do przekazywania informacji – gromadzenia wykazów połączeń telefonicznych i innych przekazów informacji oraz sposobów zabezpieczania danych informatycznych³⁴).

Z kolei materia, której dotyczy Protokół do Konwencji o pomocy prawnej w sprawach karnych pomiędzy Państwami Członkowskimi Unii Europejskiej, na gruncie prawa polskiego została uregulowana przepisami ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe³⁵), Kodeksu postępowania karnego oraz Kodeksu karnego.

W szczególności podkreślenia wymaga, że w zgodzie z postanowieniami Protokołu pozostają przepisy ustawy – Prawo bankowe, dotyczące udzielania przez banki informacji o kontach i ich posiadaczach oraz o operacjach prowadzonych z wykorzystaniem tych kont. Dane te są wprawdzie objęte tajemnicą bankową, jednak w ramach toczącego się postępowania karnego – zwłaszcza w toku realizacji wniosków innych państw o pomoc prawną – możliwe jest ich uzyskanie.

Zgodnie bowiem z treścią art. 105 ust. 2 lit. c tej ustawy, bank ma obowiązek udzielenia informacji stanowiących tajemnicę bankową na żądanie sądu lub prokuratora w związku z wykonaniem wniosku o udzielenie pomocy prawnej, pochodzącego od państwa obcego, które na mocy ratyfikowanej umowy międzynarodowej wiążącej Rzeczpospolitą Polską ma prawo występować o udzielenie informacji objętych tajemnicą bankową.

Nie ma też prawnych przeszkód, aby w wykonaniu takiego wniosku prowadzić bieżący monitoring transakcji bankowych, dokonywanych z wykorzystaniem tych rachunków. Możliwe jest również pozyskiwanie danych dotyczących kont bankowych, na które dokonywano operacji oraz z których ich dokonywano. Prawo bankowe nie zawiera też żadnych

ograniczeń w zakresie czynów, które mogą stanowić podstawę udzielenia informacji.

Tak więc przy założeniu (które czyni również Protokół), że żądanie państwa wzywającego dotyczy rachunków prowadzonych przez banki mające swoją siedzibę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, prawo polskie umożliwia uzyskiwanie przez organy ścigania (sądy lub prokuratorów) bankowych danych „statycznych” i „dynamicznych”, jak również prowadzenie monitoringu transakcji, dokonywanych na kontach bankowych zgodnie z wymogami Protokołu.

Wynikający z Protokołu obowiązek zapewnienia poufności danych przekazywanych przez banki organom ścigania gwarantują przepisy polskiego Kodeksu karnego, przewidujące odpowiedzialność z tytułu popełnienia czynów godzących w dobro wymiaru sprawiedliwości oraz ochronę informacji.

Bezprawne postępowanie pracowników banków w tym przedmiocie penalizują przede wszystkim normy art. 239 K.k. (przewidującego sankcje za utrudnianie postępowania karnego) i art. 241 K.k. (obejmującego rozpowszechnianie bez zezwolenia wiadomości z postępowania karnego).

Ujawnienie klientom przez pracowników banku informacji o żądaniu organów ścigania podlega sankcji karnej – w zależności od konkretnych okoliczności sprawy – z art. 265 K.k. (ujawnienie informacji stanowiącej tajemnicę państwową) lub art. 266 K.k. (ujawnienie wbrew przepisom ustawy informacji, z którą zapoznano się w związku z wykonywaną funkcją lub działalnością gospodarczą).

Polskie regulacje prawne zapewniają także realizację wymogu Protokołu, zakazującego odmowy wykonania wniosku o pomoc prawną z powołaniem się na polityczny charakter przestępstwa. Kodeks postępowania karnego nie przewiduje bowiem takiej przesłanki jako podstawy odmowy wykonania wniosku o pomoc prawną.

Wobec powyższego Rzeczpospolita Polska nie skorzystała z możliwości złożenia zastrzeżenia określonego w art. 9 ust. 2 Protokołu.

V. Przewidywane skutki prawne, polityczne, społeczne, gospodarcze i finansowe związane z wejściem w życie Porozumienia

Jak już wskazano wyżej, związanie się przez Rzeczpospolitą Polską postanowieniami Porozumienia nie będzie łączyło się z koniecznością wprowadzenia zmian do prawa polskiego.

Na mocy art. 1 ust. 3 Porozumienia deklaracje Państw Członkowskich złożone do Konwencji oraz Protokołu będą stosowane także w stosunkach między Republiką Islandii a Królestwem Norwegii, a zatem nie ma potrzeby składania przez Rzeczpospolitą Polską ponownie takich deklaracji, odnoszących się do relacji z tymi dwoma państwami.

Związanie się Rzeczypospolitej Polskiej Porozumieniem nie spowoduje także obciążeń Skarbu Państwa, poza zwykłymi kosztami wynikającymi z wykonywania wniosków o pomoc prawną w stosunkach z Republiką Islandii i Królestwem Norwegii (i tak dotychczas przeprowadzanych na podstawie Europejskiej Konwencji o pomocy prawnej w sprawach karnych z 1959 r.). Pewne dodatkowe koszty będą łączyły się natomiast z wykonywaniem pomocy prawnej, we wskazanym zakresie, z wykorzystaniem nowych możliwości technicznych, tj. wiążących się z przeprowadzeniem wideokonferencji czy przechwytywaniem przekazów telekomunikacyjnych. Podkreślić jednak należy, że niezbędne do przeprowadzania wideokonferencji w większych jednostkach sądowych i prokuraturach oraz przechwytywania przekazów telekomunikacyjnych w ramach telefonii satelitarnej uzupełnienie wyposażenia technicznego już jest dokonywane, w związku z koniecznością respektowania wcześniejszych zobowiązań, wynikających ze związania się postanowieniami Konwencji o pomocy prawnej w sprawach karnych pomiędzy Państwami Członkowskimi Unii Europejskiej oraz Protokołu do tej Konwencji. Zatem stosowanie postanowień Protokołu nie będzie obecnie wymagało dodatkowych nakładów inwestycyjnych, tym bardziej że skala obrotu prawnego z Republiką Islandii i Królestwem Norwegii jest niewielka i stanowi jedynie nieznaczną część współpracy sądowej prowadzonej z Państwami Członkowskimi Unii Europejskiej.

Trzeba przy tym pamiętać, że koszty wideokonferencji i konferencji telefonicznej obciążają stronę wzywającą oraz że jest również możliwe korzystanie z wyposażenia technicznego strony wzywającej. Podobna sytuacja ma miejsce w przypadku realizacji wniosków z zakresu przechwytywania przekazów telekomunikacyjnych.

Wysokości tych kosztów nie da się precyzyjnie określić wobec niemożności przewidzenia liczby przypadków, w których w przyszłości będzie niezbędne udzielenie pomocy prawnej na rzecz organów sądowych Republiki Islandii i Królestwa Norwegii. Z przedstawionych wyżej powodów przyjąć należy, że wydatki te nie będą wysokie ani też w sposób znaczący wyższe od obecnie ponoszonych kosztów udzielania pomocy prawnej na podstawie Europejskiej Konwencji o pomocy prawnej w sprawach karnych z 1959 r. Koszty finansowe będą ponoszone w ramach części budżetu państwa, której dysponentem jest Minister Sprawiedliwości, a w zakresie wykorzystywania technik specjalnych z części budżetu państwa, których dysponentami są Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Minister Finansów.

Związanie się Porozumieniem nie wywoła bezpośrednich skutków gospodarczych. Ogólnie należy stwierdzić, że wszelkie działania zwiększające zakres integracji europejskiej, w tym ułatwianie międzynarodowej współpracy prawnej, ugruntowują pozytywny wizerunek Rzeczypospolitej Polskiej na arenie międzynarodowej, sprzyjający zacieśnianiu więzów gospodarczych z naszym krajem.

Skutki polityczne przystąpienia do Porozumienia będą pozytywne.

Związanie się przedmiotowym aktem prawnym będzie stanowiło konsekwentną kontynuację realizacji zobowiązań Rzeczypospolitej Polskiej, wynikających z akcesji do Unii Europejskiej, a ponadto, jako służące podwyższaniu standardów współpracy międzynarodowej w obszarze wymiaru sprawiedliwości i zwiększeniu jej efektywności, wpisuje się w założenia polskiej polityki zagranicznej.

Ponadto krok taki zostanie pozytywnie oceniony przez inne państwa współuczestniczące w procesie pogłębiania integracji europejskiej.

W kontekście społecznych skutków związania się Porozumieniem wskazać należy, że wejście w życie postanowień tej umowy pozwoli na skrócenie czasu prowadzenia postępowań karnych, w których jest niezbędne zasięgnięcie pomocy prawnej organów Republiki Islandii i Królestwa Norwegii, wpływając w ten sposób na sytuację osób, których te postępowania dotyczą, w tym osób (podmiotów) pokrzywdzonych przestępstwami.

VI. Wyjaśnienie wyboru trybu związania Rzeczypospolitej Polskiej Porozumieniem

Decyzja Rady z dnia 17 grudnia 2003 r. w sprawie podpisania Umowy między Unią Europejską a Republiką Islandii oraz Królestwem Norwegii dotyczącej stosowania niektórych przepisów Konwencji z dnia 29 maja 2000 roku o pomocy prawnej w sprawach karnych pomiędzy Państwami Członkowskimi Unii Europejskiej i Protokołu z 2001 roku do Konwencji nie jest sama w sobie aktem prawnym wymagającym wdrożenia do krajowego porządku prawnego.

Wdrożenia takiego wymaga natomiast załączone do decyzji Porozumienie, które zostało zawarte przez UE w oparciu o art. 24 w zw. z art. 38 Traktatu o Unii Europejskiej, na mocy których Rada UE posiada kompetencję do zawierania z innymi państwami i organizacjami międzynarodowymi umów, dotyczących współpracy sądowej w sprawach karnych.

Na podstawie art. 24 ust. 5 Traktatu Państwa Członkowskie są uprawnione do złożenia tzw. zastrzeżenia konstytucyjnego, stwierdzającego, że związanie się przez nie umową będzie poprzedzone przeprowadzeniem stosownych procedur konstytucyjnych. Rzeczpospolita Polska skorzystała z możliwości złożenia takiego zastrzeżenia w odniesieniu do Porozumienia, wobec czego do czasu zakończenia procedur konstytucyjnych jego postanowienia nie będą dla Rzeczypospolitej Polskiej wiążące.

Zastrzeżenia konstytucyjne złożyły oprócz Rzeczypospolitej Polskiej następujące państwa, będące obecnie członkami Unii Europejskiej: Królestwo Belgii, Republika Cypryjska, Republika Czeska, Królestwo Danii, Republika Finlandii, Królestwo Hiszpanii, Irlandia, Republika Litewska,

Republika Łotewska, Republika Malty, Królestwo Niderlandów, Republika Federalna Niemiec, Republika Portugalska, Republika Słowacka, Republika Słowenii, Królestwo Szwecji, Republika Węgierska, Wielkie Księstwo Luksemburga, Republika Włoska oraz Zjednoczone Królestwo Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej.

Unia Europejska nie notyfikowała dotychczas, zgodnie z treścią art. 6 ust. 1 Porozumienia, zakończenia procedur wymaganych dla wyrażenia zgody na związanie tym Porozumieniem.

Zgodnie z treścią art. 6 ust. 3 i 4 Porozumienia akt ten wchodzi w życie w odniesieniu do odpowiednich postanowień – odpowiednio – Konwencji z dnia 29 maja 2000 roku o pomocy prawnej w sprawach karnych pomiędzy Państwami Członkowskimi Unii Europejskiej lub Protokołu z 2001 roku do Konwencji, pierwszego dnia trzeciego miesiąca następującego po dniu, w którym Sekretarz Generalny Rady Unii Europejskiej stwierdzi, że zostały spełnione wszelkie wymogi formalne dotyczące wyrażenia zgody przez „Umawiające się Strony Porozumienia” lub w dniu wejścia w życie Konwencji (Protokołu

– w odniesieniu do odpowiednich postanowień tego aktu), zgodnie z – odpowiednio – art. 27 ust. 3 Konwencji i art. 13 ust. 3 Protokołu, jeżeli jest to data późniejsza.

Na gruncie prawa polskiego jedynie tryb ratyfikacji zapewni wszystkim uprawnionym organom krajowym, w tym organom władzy ustawodawczej, uczestnictwo w procedurze związania się Porozumieniem.

Z kolei z uwagi na to, że materia regulowana wskazanym wyżej instrumentem dotyczy wolności obywatelskich oraz zagadnień regulowanych w ustawie (art. 89 ust. 1 pkt 2 i 5 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej), związanie się nim wymaga przeprowadzenia procesu ratyfikacyjnego w trybie przewidzianym w art. 89 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, za uprzednią zgodą wyrażoną w ustawie.

- 1) Tekst Konwencji wraz z Pierwszym protokołem dodatkowym opublikowano w Dz. U. z 1999 r. Nr 76, poz. 854.
- 2) Teksty obu konwencji opublikowane zostały w Dz. Urz. UE L 239 z 22.09.2000.
- 3) Patrz: preambuła do umowy zawartej przez Radę UE i Republikę Islandii oraz Królestwo Norwegii dotyczącej włączenia tych dwóch państw we wprowadzanie w życie, stosowanie i rozwój dorobku Schengen z 18.05.1999 r.
- 4) Wynikające m.in. z zawartej między UE a Królestwem Norwegii umowy o wolnym handlu z 14.05.1973 r. i Porozumienia o Europejskim Obszarze Gospodarczym z 2.05.1992 r. (Dz. Urz. WE L 1 z 3.01.1994).
- 5) Patrz: preambuła do umowy zawartej przez Radę UE i Republikę Islandii oraz Królestwo Norwegii dotyczącej włączenia tych dwóch państw we wprowadzanie w życie, stosowanie i rozwój dorobku Schengen z 18.05.1999 r.
- 6) Decyzja Rady 2000/777/WE z 1.12.2000 r. w sprawie stosowania dorobku Schengen w Danii, Finlandii, Szwecji oraz Islandii i Norwegii (Dz. Urz. WE L 309 z 9.10.2000).
- 7) Dz. Urz. WE L 176 z 10.07.1999.
- 8) Dz. Urz. UE C 197 z 12.07.2000.
- 9) Dz. Urz. UE C 326 z 21.11.2001.
- 10) Dz. Urz. UE L 026 z 29.01.2004.
- 11) Dz. U. z 2004 r. Nr 187, poz. 1924.
- 12) Dz. Urz. WE L 093 z 3.04.2001 i L 057 z 28.02.2006.
- 13) Dz. Urz. WE L 050 z 25.02.2003.
- 14) Dz. Urz. UE L 067 z 12.03.2003.
- 15) Dz. Urz. UE L 292 z 21.10.2006.
- 16) Dz. U. z 2005 r. Nr 29, poz. 243.
- 17) Dz. Urz. WE C 316 z 27.11.1995.
- 18) Dz. Urz. WE C 313 z 23.10.1996.
- 19) Dz. Urz. WE C 221 z 19.07.1997.
- 20) Dz. U. z 1996 r. Nr 117, poz. 557.
- 21) Dz. Urz. UE C 191 z 23.06.1997.
- 22) Według stanu na dzień 13.02.2007 r.
- 23) Dz. U. z 2002 r. Nr 197, poz. 1661, z późn. zm.
- 24) Dz. U. z 2007 r. Nr 43, poz. 277, z późn. zm.
- 25) Dz. U. z 1999 r. Nr 72, poz. 802, z późn. zm.
- 26) Dz. U. z 2004 r. Nr 68, poz. 623, z późn. zm.
- 27) Dz. U. z 2004 r. Nr 171, poz. 1800, z późn. zm.
- 28) Dz. U. z 2002 r. Nr 72, poz. 665, z późn. zm.
- 29) Dz. U. z 2005 r. Nr 196, poz. 1631, z późn. zm.
- 30) Dz. U. z 2003 r. Nr 17, poz. 155.
- 31) Dz. U. z 2004 r. Nr 93, poz. 889.
- 32) Dz. U. z 2003 r. Nr 111, poz. 1061, z późn. zm.
- 33) Dz. U. z 2003 r. Nr 110, poz. 1052.
- 34) Dz. U. z 2004 r. Nr 100, poz. 1023.
- 35) Dz. U. z 2002 r. Nr 72, poz. 665, z późn. zm.